

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תתסה

ערב שבת קודש פ' בא, ג' שבט ה'תשע"א

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וק"ח שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח התמים
הרב חיים מאיר ב"ר אברהם שמואל ע"ה בוקיעט
שמש כמשגיח וראש ישיבה בישיבת תומכי תמימים המרכזית
וכרב בבית הכנסת עונג שבת באיסט פלעטבוש למעלה מיובל שנים
נלב"ע אור לז"ך טבת ה'תשנ"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' יוסף בן הו"ח ר' אברהם ע"ה טעוועל
נפטר בדמי ימיו, מוצאי יום הולדתו הנ"ה,
אור ליום ד' שבט ה'תש"ע
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י ידידו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי רוזנתו מרת גיטל רחל שיחיו
שגלוב

IN HONOR OF

Menachem Mendel Wiener שיחיו

On the occasion of his 6th birthday, 29 Tevet, 5771

AND IN HONOR OF HIS BROTHERS AND SISTERS שיחיו

DEDICATED BY THEIR PARENTS

Mr. & Mrs. Yitzchok and Miriam Wiener שיחיו

נדפס לעילוי נשמת ר' אורי אהרן יואל ב"ר יוסף אר"י לייב ז"ל ופאולין רות ב"ר יצחק ע"ה
ולענין ר' יוסף אר"י לייב ב"ר משה באר ז"ל מרת חשוא ב"ר נטע אורי הכהן ע"ה
ולענין ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולענין יוסף ב"ר אר"י ע"ה
ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו – לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

3 דבר מלכות

הוראות מיוחדות בהכנסנו לשבוע שלפני יו"ד שבט / משיחת יום ד' ג' שבט התשנ"ב

8 זמן הגאולה

החידוש דדורנו לגבי כל הדורות שלפני זה / פ' השבוע באור הגאולה

11 ניצוצות של משיח

דוקא בשירה אדירה / קטעים קצרים ופחמים בעניי גאולה

13 וילחום מלחמת ה' - וינצח

"הישג דתי" / שיחות בעניי שלימות העם והארץ

14 המעשה הוא העיקר

הוראה מיוחדת ועיקרית / הוראות למעשה בפועל

15 כתב-יד-קודש

האחדות שוללת נצחון האויב / מענה לשאלת המניחים בשיחת ש"פ בא תשמ"ז

מדור ה"דבר מלכות"

מוקדש לזכות

הרה"ת אורי אהרן יואל בן מינדל וזוג' בת"ה רות בת שרה שיחיו

וילדיהם: שטערנא שרה ושמואל שיחיו

ולזכות דוד יעקב בן מינדל שי, מיכאל נחמיה בן חיה אסתר וזוג' רחל יפה בת מינדל שיחיו

וילדיהם: עדן שרה ושהם מרדכי שיחיו

ולזכות שושנה חסיה בת מינדל שתחיו

ולזכות הרה"ת אפרים יונה בן פאולין רות וזוג' רייזל פרומה בת חי' רחל שיחיו

ולזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומה שי' ולזכות חי' רחל בת שפרנצא שתחיו

ולזכות צבי בן חי' רחל שי'

האחדות שוללת נצחון האויב

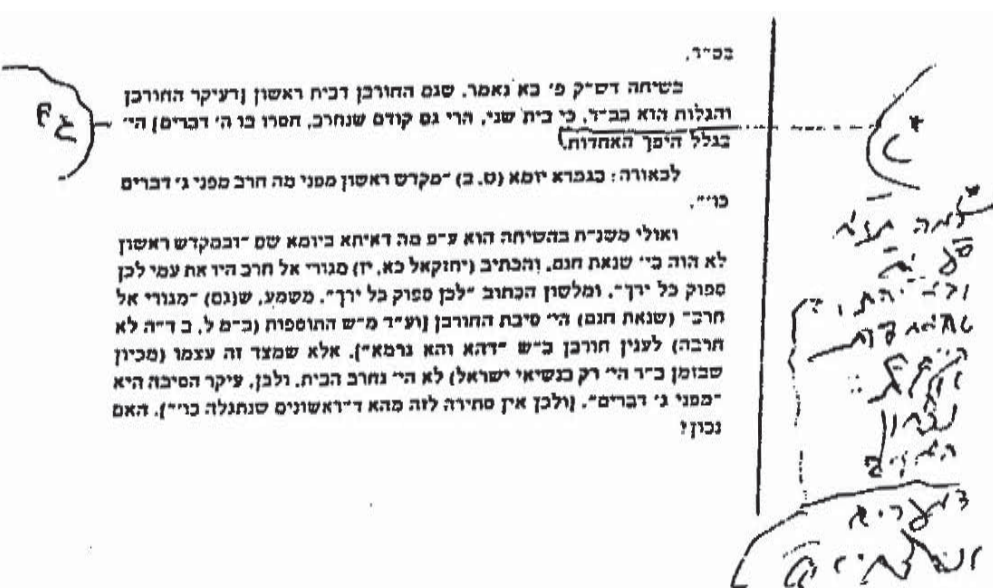
לפנינו צילום ממענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שאלת המניחים בשיחת ש"פ בא ה'תשמ"ו

(נדפס בהתוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 410)

להלן פיענוח הכתי"ק:

ראה תו"א ס"פ נח ובאוה"ת . . דאפרים ונוצחים* שהאחדות שוללת נצחון האויב.

(* הושע ד, יז. וראה ב"ר פל"ח, ו. תנחומא צו ז. ועוד. ירושלמי פאה פ"א ה"א (בנוגע לדור אחאב). תו"א ס"פ נח. תו"ח שם עד, סע"ד ואילך. אוה"ת שם (כרך ג) תרסח א-ב. ועוד.

הוראה מיוחדת ועיקרית

יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר (כולל גם הימים הסמוכים לפניו ולאחריו) שהוא גם יום ההילולא של אמו זקנתו, ובסמיכות אליו גם יום ההילולא של אמו, הוא ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני העבודה של נשי ישראל, שהנהגתן תהי' ברוחן של הרבניות הצדקניות (נשותיהם של הנשיאים) בעלות היאצ"ט, שע"ז נעשה גם המשך החיים של הרבניות הצדקניות, "מה' זרען בחיים אף הן בחיים"², ועוד ועיקר, שכיון שבזכותן של נשים צדקניות שבדורנו באה הגאולה האמיתית והשלימה, אזי "הן בחיים" (גם בעיקר) **כפשוטו ממש**, ובפרט שצדיקים וצדקניות קמים לתחי' ³ ("הקיצו ורננו" שוכני עפר") מיד⁵.

[.] והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין **השירה** – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים "מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) **בהשירה⁶ ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!**

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של **צערו ומרירות** ("מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק "**עד מתי, עד מתי, עד מתי**"!...! חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש **השמחה**, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי **בהשירה**, מצד גודל הבטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁷, וכבר בא!

(משיחות ש"פ בא ו' שבט) וש"פ בשלח (י"ג שבט) ה'תשנ"ב - מוגה)

(1) ע"פ תענית ה, ב.

(2) ועד"ז בפטירת אשה מישראל, רח"ל, שכאשר "זרעה בחיים", שממשיכים בחיים אמיתיים דתומ"צ כפי שנתחנכו על ידה, כולל ובמיוחד ע"י הפעולות הנוספות בעניני צדקה וחסד שעושים לעילוי נשמתה, אזי **היא בחיים**, ועוד ועיקר, שע"ז ממחרים ומזרזים ופועלים תיכף ש"היא בחיים" **כפשוטו ממש**, בתחיית המתים (כבפנים).

(3) להעיר מהשייכות לפרשת בשלח - "מניין לתחיית

המתים. - וי"ל שנרמז גם ב"אז ישיר", "משמע לעתיד" (סנהדרין צא, ב ובפרש"י). וראה הערה הבאה.

(4) רינה (שירה) על שלימות הגאולה בתחיית המתים. - וי"ל שנרמז גם ב"אז ישיר", "משמע לעתיד", שקאי (גם) על השירה ד"שוכני עפר" כשקמים לתחי', "הקיצו ורננו".

(5) ראה זח"א קמ, א.

(6) בתכלית הצניעות, כמובן, כהלימוד מדבורה.

(7) שה"ש ב, ח ובשה"ר עה"פ.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' **חיים משה יהודה** בהר"ר **ירמיהו הכהן ולאה** ע"ה בלוי

מו"ל כת"י הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומוזזה נפטר ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים"

ולע"ז זוגתו הרבנית **חנה חי' הנה** בת ר' **מאיר שמריהו ורחל** - נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג יח"ר שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

הוראות מיוחדות בהכנסנו לשבוע שלפני יו"ד שבט

כל אחד ואחד יקבל על עצמו החלטה בעניני לימוד התורה של בעל ההילולא, שהלימוד יהי' באופן כזה, שבו ועל-ידו תתמלא המניעה והעיכוב שהיתה אצל נשיא דורנו ● סידור התוועדויות ביום ההילולא בעתם ובזמנם, ובמקום המתאים לזה, וכמו-כן סידור התוועדויות בתור הקדמה ליום ההילולא, ובפרט בשבת שלפני יום ההילולא, ועד"ז בשבת שלאחריו ● ועוד והוא העיקר - שהעבודה בכל ענינים אלו תהי' דוקא מתוך שמחה ● משיחת יום ד', ג' שבט ה'תשנ"ב - לאחר תפלת מנחה - בלתי מוגה

א. נמצאים אנו עתה ביום השלישי בשבט, בו נכנסים אל התחלת השבוע דיום ההילולא של נשיא דורנו ביו"ד שבט.

וכמדובר כמה פעמים בענינים אלו, שמכיון שנכנסנו כבר אל תוך השבוע דיום ההילולא - מתחילה ג"כ העבודה בכל הענינים השייכים לזה.

ובעבודה זו מיתוסף עתה במיוחד, כיון שזוהי "פתיחה" של דבר חדש (שכן, ביום הקודם לא נדרשה עדיין עבודת ההכנה הנדרשת **בשבוע** דיום ההילולא) והרי בכל ענין של "פתיחה" יש צורך בהשתדלות מיוחדת¹.

(1) ראה סה"מ תרע"ח ע' רג. ובכ"מ.

(2) פרש"י חוקת כא, כא.

(3) מגלה עמוקות אופן פד. קה"י (לבמח"ס מלא

ובפרט כשמדובר ביום ההילולא של נשיא-הדור, אשר "הנשיא הוא הכל"², וכמדובר כמה פעמים בביאור ב' הפירושים שבה, החל מהפ' הפשוט ש"הנשיא הוא הכל" - להיותו כולל את כל אנשי דורו.

דהנה "נשיא" הוא ראשי-תיבות "ניצוצו של יעקב אבינו"³, והיינו, שבדיוק כמו שנשמת יעקב אבינו כללה את כל נשמות ישראל⁴, כמו-כן הוא בנשיא הדור, שהוא כולל את נשמות כל הדורות כולם, הן הדורות שהיו בעבר, והן הדורות העתידיים לבוא, ועל אחת כמה וכמה - את הנשמות שבדורו, הנשמות שנמצאות עתה באופן דנשמה חי' ובריאה בגוף חי ובריא.

הרועים) מערכת רבי. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1055 הערה 18.

(4) ראה תניא אגה"ק ס"ז.

וממילא מובן, שאצלם מודגשת במיוחד ביתר שאת ויתר עוז – ההשתדלות המיוחדת (וביתר שאת ויתר עוז) שצריכה להיות בפתיחת הדבר, פתיחת השבוע דיום ההילולא של נשיא הדור, כיון שאז מתחילה הוספה בעבודה – ביתר שאת וביתר עוז!

ב. ויש לקשר זה עם פרשת השבוע "בא אל פרעה":

"פרעה" מורה על הגילוי באופן "דאתפריעו ואתגליין מיני" כל נהורין⁵. ותוכן הציווי "בא אל פרעה" הוא, כדאיתיה בזהר⁶, שהקב"ה ציוה למשה רבינו שיבא ויכנס ("דעייל לי קב"ה") אל תוך הגילוי ד"פרעה".

והנה, ע"י שענין זה ה' במשה רבינו בפשטות – נעשה על-דרך-זה גם בכאור"א מישראל, ע"י הבחי' "משה" שישנה בכל יהודי⁷, ובאופן שהיא פועלת פעולתה במחשבה דבור ומעשה, כמדובר בארוכה.

וענין זה (הגילוי ד"כל נהורין" בכל בני ישראל) הוא בהדגשה יתירה בענינו, כשמדובר בענין כללי על כל הדורות כולם [ובמיוחד בעמדתנו בשנה כללית] – יום ההילולא דנשיא הדור:

תוכן הענין ד"יארצייט" הוא, שאז נעשית עליות הנשמה מדרגה לדרגה, אלא שעליו זו היא באופן דאין-ערוד⁸.

וכמוכן גם מהענין דאמירת קדיש, ב"יארצייט", שלאחרי אמירת הקדיש במשך י"א חדשים, אשר כל קדיש ענינו הוא עליות

הנשמה⁹, הנה אמירת הקדיש ביום ה"יארצייט" (הבא לאחרי ההפסק באמירת קדיש) פועלת עליית הנשמה ביתר שאת ויתר עוז לגבי כל העליות שלפני זה. ומזה מובן גם בנוגע לאמירת הקדיש בכל שנה ושנה בהגיע יום ה"יארצייט" – שאז נפעלת עלי' שלא-בערך לכל העליות שהיו עד אז.

ומכיון שמדובר ביום ההילולא של נשיא, ש"הנשיא הוא הכל" – הרי ה"אתפריעו" . כל נהורין" שנעשה בקשר עם יום ההילולא שלו (העלי' באופן דאין-ערוד) שייך לכאור"א מאנשי הדור, ע"ד הענין ד"בא אל פרעה" שנעשה בכאור"א מישראל מצד בחי' "משה" שבקרב.

ג. והוספה יתירה בזה – מצד השייכות המיוחדת דהנשיא בעל ההילולא עם גאולת כלל ישראל, כמודגש בשמו אשר יקראו לו בלשון הקודש ("הוא שמו"10) – יוסף, שקשור עם העיבוד¹¹ "יוסף אדני-שנית ידו גו' יקבץ מארבע כנפות הארץ" את כל בני ישראל, אנשים נשים וטף הנמצאים עתה בחיים, וביחד עמהם – כל בני ישראל בכל הדורות, הן הדורות שעברו, והן הדורות העתידיים לבוא.

וכל ענינים אלה נעשים באופן ד"יצחק" על-שם "כל השומע יצחק לי"¹², באופן של "שמחה".

וגם זה קשור במיוחד עם הגאולה העתידה כמ"ש¹³ "אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה", הקשור ג"כ עם "יצחק" כדמצינו בתהלים

"הישג דתי"

כבר עברו חמש שנים מה"רעש" שעשיתי על כך שהחליטו למסור את ירושלים העתיקה (ורק מחפשים נוסח שלא ינקר את העינים, כדי שלא יורידו אותם מהכסאות) – ואמנם הטובים שבהם שותקים לכל-הפחות, אך אחרים רוצים להכחיש ולומר שאין זה נכון ולא חושבים על דבר כזה וכו'.

עתה רואים שהם ניסו לראות מה "דעת הקהל" בענין זה: אחד פירסם את דעתו האישית – לא רשמית בשם הממשלה – שצריך לעשות את ירושלים עיר לשלש דתות (זהו הנוסח שמצאו כדי למסור את ירושלים העתיקה); לאחר-מכן אחד מחברי הממשלה פירסם באופן רשמי שזו דעתו, ומראש הכינו הכחשה – כדי שאם יעשו מזה רעש יפרסמו מיד הכחשה שהוא אף פעם לא אמר כך...

רצו לראות מה תהי' תגובת הקהל בשעה שיפרסמו דבר כזה – וראו שזה לא נורא, היות ואין פוצה פה ומצפצף! כבר עבר שבוע שלם ולא מחו על כך, ואפילו אם מישוהו מחה ה' זה רק בקול דממה דקה.

וזה שרושם גויים כיהודים מתפאר שירושלים היא "עיר השלום" שיהודים וגויים חיים בה יחד, בה-בשעה (פעם גרו בה 65,000 ערבים, והיום מסתמא) גרים בה 70,000 ערבים, ולא יותר מ-300-200 משפחות יהודים! ומוסיפים ואומרים שהסיבה לכך היא משום שיהודים לא רוצים להתיישב שם; אך האמת היא, שלא מאפשרים ליהודים להתיישב שם!

ועל הכל אומר שזה "הישג דתי": הוא נותן פיסת נייר עם חתימתו שעליו ניתן לרשום מה שרוצים, ושזה ע"פ תורה! ועד"ז נותן נייר לגוי שהוא יהודי, ואומר שזה עליו ועל צוואריו, והאמת היא שזה אכן עליו ועל צוואריו!

וכאמור, הצרה היא שכולם שותקים ואין פוצה פה ומצפצף!

ומדוע מדברים על זה עכשיו? – מכיון שאולי זה יעזור במשהו, ע"ד הרעש שעשו בנוגע ל"מיהו יהודי" שפעל סגירת כמה בתי חרושת וכו' לגיור שלא כהלכה, וכמה פעמים פעלו שיהי' גיור חוזר [כהלכה], ונוסף לכך זה גם פעל שהוא יודע כבר שאין לו מה להתפאר בזה, ועתה הם משתדלים לעשות זאת בחשאי, ואין להאריך בדברים המצערים.

המצב כיום הוא חושך כפול ומכופל, ואעפ"כ "שמים חושך לאור" ואומרים שזוהי "אתחלתא דגאולה"! הם נמצאים זמן כה רב בחושך עד שאומרים שאין זה חושך אלא אור, וכידוע הסיפור על קבוצת אנשים שישבו פעם זמן רב במקום חשוך, ואח"כ כשנכנס לשם אדם אחר ואמר שהם יושבים בחושך, נענו ואמרו לו שאין זה חושך אלא אור! והסיבה לזה – מכיון שישבו בחושך זמן כה רב עד שחושבים שזה בכלל אור.

[. .] וכאמור לעיל, זו אותה ההנהגה שהיתה במצרים כשיהודים הכניסו גויים לבתיהם אע"פ שמשו רבינו אמר להם שתיכף באה הגאולה ("באלד קומט שוין די גאולה");

ועד"ז גם עכשיו: משה אומר שתיכף מגיע משיח, ואעפ"כ מתפעלים מגוי, רודפים אחריו ומכניסים אותו בין יהודים, רחמנא-ליצלן!

ויה"ר שיקויים "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ בא ה'תשל"ו – בלתי מוגה)

5) זח"א רי, א.

6) ח"ב לד, א.

7) ראה תניא רפמ"ב.

8) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 329 ובהערה 15 שם.

9) ראה שער הכוונות ענין הקדיש. ועוד (נסמנו בלקו"ש שם).

10) בראשית ב, יט. ב"ר פי"ז, ד. של"ה יד, א. או"ת להה"מ ד, סע"ב ואילך. ועוד.

11) ישע"י יא, יא. וראה שמו"ר פ"א, ה.

12) וירא כא, ו.

13) תהלים קכו, ב. ברכות לא, א.

והנה, אם בדורות שלפנינו היו צריכים להמתין עד לעבודה ופעולה של דורנו זה – הרי בימינו אלו לא נותר עוד על מה להמתין, שהרי נמצאים כבר בעקבתא דמשיחא ממש, מכיון שזהו "אחרית הימים", אחרית **כפשוטו!**

ומכיון שכן, הרי ע"י התפלה **נאו** – פועלים ביאת משיח **נאו!** "נאו" **כפשוטו**, ללא כל פירושים!

(משיחת ש"פ בא ה'תשד"מ - בלתי מוגה)

אין לך צער גדול מזה!

[. .] ישנם כו"כ מצוות שבזמן הגלות אין אפשרות כלל לקיימן, ולדוגמא: מצוות התלויות בארץ, ועאכו"כ מצוות הקשורות עם בנין ביהמ"ק, החל מהקרבן קרבן תמיד פעמיים בכל יום, וכיו"ב. ולכן, כאשר יהודי מתבונן שבכל יום ויום, ויתירה מזו: פעמיים בכל יום, חסר אצלו הענין דהקרבן קרבן התמיד – אין לך צער גדול מזה!

ומובן בפשטות שידיעה זו (ששלימות העבודה דתומ"צ שייכת רק לעת"ל) אינה פועלת חלישות ח"ו בעבודתו עכשיו – אלא **אדרבה**: מכיון שרצונו חזק כל כך לקיים את התומ"צ בתכלית השלימות, הרי גם עתה עוסק הוא בענין זה **בכל כחו**, ולכן מתייגע בלימוד התורה ובכללות עבודת ה' ביגיעה עצומה (עבודת פרך – כפשוטו), עד **שמזיע** כו', וענין זה גופא נחשב אצלו **לתענוג**.

וביחד עם זה – אינו מסתפק ח"ו באופן העבודה שבזמן הגלות, אלא הוא צועק ומבקש מהקב"ה שהגאולה תהי' **"נאו"**, שאז יוכל לשמש את קונו בתכלית השלימות.

(משיחת ש"פ בא ה'תשמ"ג - בלתי מוגה)

כבר מרגישים ושומעים את פעמי עקבי המשיח!

[. .] מדובר כמ"פ אודות המעלה המיוחדת של דורנו זה, דרא דעקבתא דמשיחא – להיותו כנס העומד ע"ג הענק. ובהקדים:

התואר "עקבתא דמשיחא" מורה על ב' ענינים הפכיים (לכאורה): מצד אחד – הרי זה "עקב" בלבד, למטה מהראש ולמטה מהלב וכל שאר חלקי הגוף, עד לבחי' הכי תחתונה שברגל, ובלשון הידוע: "אכשור דרא" (בתמי'); ולאידך – בדור זה דוקא תבוא הגאולה, ועד שזמן זה עצמו נקרא כבר "עקבתא דמשיחא" – מפני **שכבר מרגישים ושומעים את פעמי עקבי המשיח!** ביאת משיח צדקנו היא קרובה כל כך, עד שכבר שומעים את צעדי עקביו של משיח!...

ויש לומר שהא בהא תליא: מכיון שדור זה הוא ה"עקב", הדור האחרון שבא לאחר **ובהמשך** לכל הדורות שלפניו – יש לו את כל הכחות של הדורות הקודמים, בדוגמת ננס העומד על גבי הענק, ולכן, דוקא דור זה זוכה לגאולה, באופן שכבר שומעים את עקבתא דמשיחא.

(משיחת ש"פ בא ה'תשד"מ - בלתי מוגה)

(בקאפיטל הידוע¹⁴) שהשם "יצחק" נכתב בגלוי בשי"ן, "ישחק".

[וכמדובר כמה פעמים, אודות הקשר של כל הענינים עם נשיא-הדור, ובמיוחד בעניני התורה שבדור זה, ובענינים אלו].

ד. בהנהגה זו מיתוסף עוד יותר מצד הידיעה שענינו והנהגתו של נשיא דורנו היתה באופן של שמחה.

דהנה בענין זה מצינו חילוקים (גם) בהנהגות הנשיאים, נשיאי חב"ד (בדוגמת מה שמצינו בנוגע לאבות) - שהיו נשיאים שעיקר ענינם והנהגתם ה' באופן דשמחה, והיו נשיאים שענינם העיקרי ה' באחד משאר (שני) הקוים;

בנוגע לנשיא דורנו מצינו, שהנהגתו היתה דוקא באופן של שמחה!

הפלא שבדבר יגדל עוד יותר – בהתחשב עם העובדה שבפשטות הוא ה' בעל-יסורים גשמיים, ונוסף לזה – בעל-יסורים שפעלו והשפיעו גם על הענינים הרוחניים שלו.

וכמדובר בזה כמה פעמים¹⁵, שהרופא שלו בא אליו בטענה – היתכן?! הרי הוא זה שמדבר אודות הענין דהפצת היהדות והתורה, וממילא מובן שלכל-לראש נדרש שתהי' לו האפשרות לפעול בהפצת התורה והיהדות במלוא ההיקף, "מיט'ן גאנצען פאָרנעם", ואם-כן צריך שיהי' ביכלתו להיות מושל ושולט בכח הדיבור שלו, היינו, לא רק שלא יהיו בזה מניעות ועיכובים בערך לשאר בני-אדם, אלא אדרבה – אצלו צריך להיות ענין זה ביתר שאת ויתר עוז לגבי שאר בני-אדם;

ולמרות זאת – רואים אצלו בדיוק להיפך – שיסורי הגוף שלו היו קשורים גם עם כך, שהם פגעו ("אנגערירט") בכח הדיבור שלו בגשמיות; ובפשטות ג"כ – בעניני הדיבור במאמרי חסידות וכיו"ב, שבפשטות ובגלוי הם לא היו כפי שהי' צריך להיות.

– אי אפשר לומר "כפי שהי' צריך להיות" כשמדברים על הקב"ה והנהגתו בעולמו; אלא הכוונה היא – למה "שהי' צריך להיות" על-פי הבנת שכלו של בן-אדם. ובפרט על-פי הכלל שהנהגת הקב"ה עם בריותיו היא באופן ד"איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן"¹⁶, שמזה מובן, שענין זה ניתן להבנת השכל אנושי של כאו"א מ'ישראל "לפי כחן", אשר על-אף שהמדובר הוא אודות השכל דנפש האלקית, הרי זה דוקא כפי שהנפש האלקית (ושכלה) קשורה עם (ומתלבשת ב)הנפש-הבהמית, ועם כל העולם. –

וזו היתה, כמוזכר, טענת הרופא של נשיא דורנו (שהי' פרופסור, שזוהי מעלה עליונה בענין הרפואה) – היתכן שיסוריו מתבטאים דוקא בכך, שאינו יכול להביא את שליחותו לפועל **כפי שהוא הי' רוצה!**

ונוסף לזה – כפי שהי' צריך להיות על-פי **התורה!**

וכמדובר כמה פעמים, על-פי מה שמצינו עד"ז במשה רבינו:

כאשר משה רבינו טען להקב"ה "שלח נא ביד תשלח"¹⁷ "כי כבד פה וכבד לשון אנכי"¹⁸ ו"הן אני ערל שפתים"¹⁹, "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל

14 קה, ט.

15 ראה שיחות קודש תש"ל (הוצאת תשמ"ו) ח"א ע' 455. התוועדות תשמ"ה ח"א ע' 382.

16 במדב"ר פי"ב, ג. תנחומא נשא יא.

17 שמות ד, יג.

18 שם, יו"ד.

19 וארא ו, ל.

שפתיים²⁰ [בדוגמת העיכוב בעניני הדיבור שהי' אצל נשיא דורנו, שהי' גם בנוגע לאמירת מאמרי חסידות וכיו"ב, ענינים רוחניים] – נתקבל מיד המענה והעצה לכך: ש"אהרן אחיך . . הוא יהי' לך לפה"²¹, היינו, שענינו של אהרן הי' למסור ולהעביר את דברי משה רבינו בדיבור ממש, דיבור הקשור עם האיברים הגשמיים [כפי שהם קשורים עם הדיבור, וביחד עם זה – נשארים בגשמיותם] שמזה מובן – שטענה זו היא טענה צודקת על-פי תורה!...

ולמרות כל האמור – היותו בעל-יסורים בגשמיות, שפעלו מניעות ועיכובים גם ברוחניות – היתה הנהגתו של נשיא דורנו דוקא באופן של שמחה!!

ה. והנה, מכל ענין צריכים ללמוד הוראה בנוגע למעשה בפועל – והוא העיקר²².

ובנוגע לענינו:

כיון שנכנסנו כבר אל השבוע שלפני יו"ד שבט,

הנה בנוסף על ההכנה הקשורה עם ענינים כלליים, דהיינו, סידור התוועדיות ביום ההילולא בעתם ובזמנם, ובמקום המתאים לזה, וכמו-כן סידור התוועדיות בתור הקדמה ליום ההילולא, ובפרט בשבת שלפני יום ההילולא, ועד"ז בשבת שלאחריו –

יקבל כל אחד ואחד על עצמו החלטה בעניני לימוד התורה של בעל ההילולא, שהלימוד יהי' באופן כזה, שבו ועל-ידו תתמלא המניעה והעיכוב שהיתה אצל נשיא דורנו (מאיזה טעם שיהי') שהרי לא נתנו לו את ה"ואהרן אחיך יהי' נביאך"²³, וממילא אכן

היתה מניעה בהתפשטות דברי החסידות שלו בדיבור, ועד כדי כך, שעי"ז נפגעה ("האט עס אָנגערירט") גם התפשטות דברי החסידות שלו שבכתב.

וכפי הנראה בפשטות בשכל בני-אדם (כנ"ל) שהתפשטות דברי החסידות שלו שהיתה בפועל איננה מגעת להתפשטות שהיתה – באם אמירת החסידות היתה בדיבור בפשטות, שכן אז, בטח היתה נערכת "חזרה" בדיבור על הדברים שנאמרו, ועד לאופן דמעשה – כתב, ועאכו"כ בנוגע למחשבה.

אשר לכן כאמור, המעשה הוא העיקר – שכל אחד יקבל על עצמו החלטה בעניני לימוד התורה של בעל ההילולא, נוסף על העיקר המדובר – סידור התוועדיות בקשר ליום ההילולא.

ו. ועוד והוא העיקר – שהעבודה בכל ענינים אלו תהי' דוקא מתוך שמחה, כמו שעבודתו של נשיא דורנו היתה בפשטות – למרות היותו בעל-יסורים – מתוך שמחה דוקא!

כלומר, אע"פ שכל אחד מאתנו צריך להיות בריא בגשמיות, כציווי התורה "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"²⁴, הרי סובלים אנו מיסורי הגלות. וזוהי ההוראה האמורה – שמבלי הבט על יסורי הגלות תובע הקב"ה ש"עבודת הוי"ו תהי' דוקא מתוך שמחה וטוב לב!!

ועאכו"כ – כשמתקרבים עוד יותר אל הגאולה האמיתית והשלימה!

ובמיוחד ע"י הפעולות האמורות, וע"י

(23) וראו ז, א. יב.

(24) ואתחנן ד, טו. וראה ברכות לב, סע"ב ובחדא"ג מהרש"א שם.

דוקא בשירה אדירה

[. .] זהו גם הטעם מדוע מרעישים ומעוררים שירעישו בענין זה – שמשיח יבוא עכשיו דוקא, ובלשון הרמב"ם ש"מיד הן נגאלין" דוקא, ומרעישים – שיאמרו ויצעקו זאת, ודוקא באופן של שירה אדירה, ושזה יגיע גם לאלו ש"בשם ישראל יכונה" שיאמרו זאת גם בלשונם, וההד יפעל גם עליהם שיקלטו זאת ("דערהערן"), עד שיפעל בהם התעוררות – שעוד קודם שלמדו לשון הקודש או אידיש – השפה שנתקדשה ע"י אמירת דברי תורה מרבותינו נשיאינו, מתחיל מהבעש"ט – שגם הם יוכלו כבר להגיד בלשונם, בכל מקום ומקום, שרוצים משיח עכשיו!

ולא רק לרצות ולחשוב על-כך או לומר זאת בניחותא, אלא להגיד את זה בקול רעש גדול ובקול שירה וזמרה – היות ועי"ז שעוסקים בזה בלהט ובאופן כזה שרוצים את משיח עכשיו – הרי זה כמו אבר שממשך אור וחיות, ופועל שמשיח אכן יבוא עכשיו.

(תרגום חפשי משיחת ש"פ בא' ה'תשמ"א - בלתי מוגה)

לומר שעדיין נשאר ניצוץ שלא נתברר... – דבר מושלל לגמרי!

במשך הדורות היו כמה צדיקים, אשר, בידעם גודל צער הגלות ("שכינתא בגלותא", חב"ד'ניק בגלותא, וסתם יהודי בגלותא), רצו לדחוק את הקץ. וגילו להם מלמעלה שאם ידחקו את הקץ ישארו ריבוי ניצוצות שלא נתבררו עדיין (מפני קוצר הזמן), ועי"ז פעלו לדחות את הקץ לזמן מאוחר יותר וכו'. אמנם, בימינו אלה, בודאי נשלם כבר הבידור דכל הניצוצות, שכן, לאחרי אריכות יותר מ-1900 שנה, טוענים בני": כמה השיעור לחכות... ("וויפל איז אַ שיעור צו וואַרטן") עד כמה השיעור לומר שעדיין נשאר ניצוץ שלא נתברר... – דבר מושלל לגמרי! בודאי נתבררו כבר כל הניצוצות מבלי שיחסר ח"ו אפילו ניצוץ אחד ויחיד, וכיון שכן, לא שייך לדחות את הקץ, ותיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ליל יו"ד שבט ה'תש"נ - בלתי מוגה)

מכיון שכן, הרי ע"י התפלה נאו – פועלים ביאת משיח נאו!

[. .] בודאי מקבל הקב"ה את תפלותיהם ובקשותיהם של בני"י שבכל הדורות על הגאולה, וכתוצאה מזה – תהי' הגאולה במהרה בימינו ממש! כלומר: תפלותיהם של כל בני"י במשך כל הדורות אודות ענין הגאולה – מצטרפות זו לזו, עד שסוכ"ס פועלות הן את פעולתן שתהי' הגאולה כפשוטה (לא רק ברוחניות הענינים כו'), ונמצא, שהגאולה כפשוטה אכן נפעלת ע"י בקשות התפלה שבכל הדורות, כי אילו היתה חסרה תפלה א' – אזי היתה הגאולה מתעכבת ח"ו עוד רגע א'!...

(20) שם, יב.

(21) שמות ד, יד-טז.

(22) אבות פ"א מי"ז.

– זה מעורר עוד יותר חזק את הגעגועים לגאולה.

והחידוש של הגאולה הוא בכך, שהגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" יהיה גם בגשמיות העולם הנראה לעיני בשר, במקום זמן גשמי, שייעשה דירה לו ית' בתחתונים. ואדרבה: בזה מתבטאת ("באשטייט") השלימות גם של הרוחניות (שלכן לע"ל הנשמה ניזונית מן הגוף), משום כך הגאולה בגשמיות תביא גאולה בכל העולמות והדרגות למעלה.

ג. [. . .] ויהי רצון, שע"י עצם קבלת ההחלטות בקשר עם יו"ד שבת – כולל, שכל אחד משותף בכל הפעולות והמנהגים הקשורים עם יו"ד שבת, החל מהתוועדות שעורכים בכל מקום ביום זה, ובשבתות שלפניו ושל אחריו –

שעוד לפני זה יהיה "הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בראשנו, ותיכף ומיד ממש, בפירוש הממשי של "ממש" – כידוע¹⁰ שצדיקים קמים בתחה"מ מיד, וחוגגים יחד איתו את יום ההילולא,

ותיכף ומיד ממש נעשה "בשלח פרעה את העם"¹¹, "ובני ישראל יוצאים ביד רמה"¹² – שיוצאים מהגלות והולכים לארץ הקודש, וירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי, ולקדש הקדשים,

ה' ימלך לעולם ועד¹³.

(משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבת, וש"פ 9 בא, ו' שבת ה'תשנ"ב – מונה, תרגום מאידית*)

13) שם טו, יח.

* התרגום הוגה ותוקן מחדש על-ידינו. המו"ל.

10) זח"א קמ, א.

11) ר"פ בשלח.

12) שם יד, ח.

מדור "זמן הגאולה" מוקדש

לע"נ הרה"ח הרה"ח ר' יעקב זלמן חיים בהרה"ח ר' אברהם מרדכי לוי יצחק ע"ה סעמיועלס

נלב"ע ביום כ"ג כסלו ה'תשמ"ו – ת.ג.צ.ב.ה.

ולזכות זוג' – תבלחט"א – מרת רחל תחי, ולזכות בניהם ובנותיהם: מרת בת שבע דבורה ובעלה הרה"ת ירוחם פישל גדלי' הכהן ש"י בראנשטיין, מרת גיטל מלכה ובעלה הרה"ת אברהם ישראל ש"י ביסטרדיצקין, הרה"ת שמואל מאיר וזוג' מרת נחמה ש"י סעמיועלס, הרה"ת יוסף יצחק וזוג' מרת מרים קיילא ש"י סעמיועלס, וכל בני משפחתם שיחיו

לברכה והצלחה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות, ולקבל פני משיח צדקנו ותיכף ומיד ממש

לזכות הרה"ח ר' מנחם מענדל הלוי וזוג' מרת נחמה פייגא שיחיו

וילדיהם: שולמית ובעלה הרה"ת דוד הלוי ובניהם: נתן הלוי ויוסף יצחק הלוי ש"י לאבקובסקי מאיר שלמה הלוי, חנה שרה, לוי יצחק הלוי וחיה מוסיא שיחיו שגלוב

ההחלטות טובות בזה – שע"ז מקדימים ומזרזים, ומביאים בפשטות, כלשון הידוע²⁵ "להביא לימות המשיח" – שב"ימות המשיח" מתקיים ה"ויקרא הוי' לאור יום"²⁶ ממש, וממילא מתחילים מיד להאיר בגלוי כל הענינים האמורים!

וממילא ממשיכים מפרשת "בא אל פרעה" – בפרשת "בשלח פרעה את העם" ובפרשיות שלאחרי זה, הקשורות עם שירת הים ועם מתן-תורה – כפי שיהיו בגאולה האמיתית והשלימה.

ז. והעיקר הוא, כאמור, שמתוך שמחה וטוב לבב יוסיפו עוד יותר בהחלטות טובות בכל האמור, ועוד ועיקר – בקיום ההחלטות במעשה בפועל, וממילא נזכה שעוד לפני סיום פרשת בא (ועאכו"כ לפני התחלת הפרשיות הבאות לאחרי') – יהי כבר הענין דקריעת ים-סוף כפי שיהי' בגאולה העתידה שהרי "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"²⁷, ואדרבה – קריעת ובקיעת הנהר והים כפי שתהי' לעת"ל באופן נעלה יותר מביציאת מצרים כמדובר כמה פעמים²⁸.

ובמיוחד ע"י שפועלים בכל הענינים תורה עבודה וגמילות-חסדים מתוך שמחה וטוב לבב דוקא, והרי שמחה פורצת גדר²⁹, כך שמוסיפים עוד יותר בכל הפעולות האמורות, וממילא – מזרזים ומקדימים עוד יותר את כל הענינים האמורים, ועד שלא נצטרך לחכות אפילו ליום החמישי בשבוע, אלא זוכים לכל זה עוד ביום הרביעי, שבו ניתלו המאורות – "שני המאורות הגדולים"³⁰, אלא שלאחר-מכן הם מתחלקים להמאור הגדול והמאור הקטן, כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל-פה³¹, ובאופן ששניהם מתאחדים יחדיו, ושניהם הם באופן גדלות.

ועוד והוא העיקר – שנזכה לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, וממילא נמשיך בהתוועדות בה נמצאים אנו עתה, ועאכו"כ בנוגע להתוועדויות שלאחר-מכן – באופן שנשיא דורנו בראשנו, הן באופן ד"יוסף" והן באופן ד"יצחק",

ותיכף ומיד ממש.

[אח"כ חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א מהנאספים ש"י ב' שטרות של דולר לצדקה].

25) תרח"ץ ע' קצח ואילך). ובכ"מ.

29) נתבאר בסה"מ תרנ"ז ע' רכד ואילך.

30) בראשית א, טו.

31) לקו"ת שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב (משל"ה טז, סע"א).

25) ברכות יב, סע"ב במשנה.

26) בראשית א, ה.

27) מיכה ז, טו.

28) ראה לקו"ת צו טז, ד ואילך. שער האמונה לאדהאמ"צ פ"ב ואילך. ד"ה והניף תרח"ץ (סה"מ

המדור מוקדש לעילוי נשמת ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל – נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה – נפטרה ביום ה' טבת

י"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נדבת בנם – יבלחט"א – הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

החידוש דורנו לגבי כל הדורות שלפני זה

א. ביום זה היתה הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר (נטלו המאורות). אבל לא באופן שנשאר "נטלו" ח"ו, אלא מה"נטלו" נעשה מיד נתלו "שני המאורות הגדולים"¹ באופן נעלה יותר – כידוע שע"י הסתלקות נעשה עלי' וגילוי נעלה יותר (מבחי' "אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"²), ואז הנשמה "אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי"³; וע"י חסידיו ותלמידיו המקושרים אליו כנשמות בגופים כאן למטה בדור התשיעי (תשיעי בתי"ו, ע"ד התי"ו ד"נתלו" לגבי הטי"ת ד"נטלו") – נפעל גם למטה השלימות ד"נתלו המאורות", "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" בנשמה בגוף למטה.

מזה מובן החידוש דורנו – הדור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, עד לדור שלפנ"ז (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה אז בפועל, ה"בא אל פרעה" (הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" למטה) לא היה בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב ש"הדיבור הוא בגלות" וכו'); משא"כ בדורנו זה – הדור האחרון לגלות ודור ראשון לגאולה – נעשה תומ"י "נתלו המאורות", שלא זו בלבד שלא חסר ח"ו במאורות הגדולים דגילוי תושב"כ ותושבע"פ⁴, אלא אדרבה – מיתוספת שלימות נעלית יותר בזה [לא באופן ד"כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב", בהיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות ("נעמט מען אויף") "אתפריעו כל נהורין" ש"נתלו" עתה, עי"ז שמשח צדקנו בא מיד, "שלח נא ביד תשלח" וילמד תורה את כל העם כולו⁵, עד "תורה חדשה מאתי תצא"⁶,

וזה פועל את השלימות והעלי' דכל הדורות שלפנ"ז, עי"ז ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בראשנו.

חידושו של דורנו לגבי הדורות שלפני זה – רואים בפועל בעבודת הדור: בדורנו זה ניתוסף, עד שלא בערך, לגבי הדורות שלפנ"ז בעבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, הן בריבוי השפע (הספרים הנדפסים וכו'), והן בעשיית כל העולם, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, לכלי לקבלת ("צו אויפנעמען") האורות הגדולים, הן בנוגע לבנ"י

קצא, א. וראה לקו"ת שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א ע' ב'שמא (בהוצאת תש"נ – ע' קמט). נ"ך ע' ריז. ועוד. וראה לקו"ת ח"ל ע' 10 ואילך.

5) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

6) ישעי' נא, ד. ויק"ד פי"ג, ג.

1) בראשית א, טז.

2) ראה תניא פכ"ז ולקו"ת ר"פ פקודי (מזח"ב ככה, ב. ועוד). תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג. וראה ד"ה באתי לגני השי"ת פ"א.

3) זח"ג עא, ב. הובא ונת' באגה"ק סכ"ז וביאורה (קמו, א ואילך).

4) ראה של"ה בהקדמתו טז, סע"א. במס' שבועות שלו

– ע"י התרי"ג מצוות, והן בנוגע לאוה"ע – ע"י הפצת השבע מצוות בני נח⁷, כך שמאירים את כל העולם עם "נר מצוה ותורה אור" באופן ד"אתפריעו כל נהורין", שכל אחד יכול לקבל את האור כנשמה בריאה בגוף בריא,

עד שרואים בפועל (כמדובר כמ"פ לאחרונה) שאומות העולם בכו"כ מדינות מסייעים לבנ"י בעבודתם (ע"ד ויותר מאשר היה ביציאת מצרים), עד שגם מדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת ריבוי שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה, ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' – הרי לאחרונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים ליהודים להתנהג כפי רצונם, ומרשים להם לצאת משם, אלא יתירה מזו – מסייעים להם בכך.

עד שרואים כיום בפועל שנוסף לזה שבנ"י עומדים "הכן כולכם" לגאולה, גם אוה"ע עומדים "הכן כולכם" שבנ"י יצאו כבר מהגלות ללכת לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד"בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין", "זהו לך הוי' לאור עולם"⁸.

עיניו הרוחניות של יהודי רואות כבר את הגאולה

ב. מזה מובן הלימוד עתה מ"בא אל פרעה":

דובר כמ"פ שכבר "כלו כל הקיצין"⁹ וכבר סיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מזמן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מובן, שעכ"פ כעת, צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: זהו הזמן הכי נעלה ("די העכסטע צייט") לגאולה האמיתית והשלימה!

ולהעיר, שבלשון "הזמן הכי נעלה" ("העכסטע צייט") מרומז תוכן הגאולה – ש"זמן" הקשור עם מדידה והגבלה (עבר הווה ועתיד), נעשה ("הזמן) הכי נעלה", באופן שאין למעלה הימנו. כלומר, שהגבול (זמן) עצמו נעשה בלי גבול (הכי נעלה), עד לאופן שנעשים דבר אחד ממש, ע"ד המדובר לעיל בענין "אתפריעו כל נהורין".

ואדרבה: עיקר ההדגשה בזה היא על הגבול של "זמן" גשמי – כי ברוחניות העיניים (עד לדרגות "הכי נעלות") יש כבר שלימות העיניים עד גם השלימות דגאולה (רוחנית), עיניו הרוחניות של יהודי רואות כבר את הגאולה; כעת צריך להיות פתיחת העיניים הגשמיות, שגם הם יראו את הגאולה כפי שהיא בגלוי לעיני בשר בזמן הזה.

וכמובן גם בפשטות: עיקר הגעגועים לגאולה הם לא כל כך מצד הרוחניות והנשמה, כי מצד רוחניות העיניים הנשמה בשלימות וכל העיניים בשלימות (והגם שיהודי נמצא נשמה בגוף בעולם הזה הגשמי, הרי מצד הנשמה והרוחניות לא מורגש ("הערט זיך ניט אָן") חושך העולם), משא"כ מצד גשמיות העיניים של הגוף, שם בעיקר נרגש ההעלם והסתור, ובמילא

9) סנהדרין צז, ב.

7) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ח ה"י.

8) ישעי' ס, יט.